

KAKO KATOLIŠKA JE SLOVENIJA?

JANEZ GRIL

Tik pred velikonočnimi prazniki je Zavod za statistiko RS po dobrem letu obdelav objavil podatke o zadnjem popisu prebivalstva leta 2002. Med podatki, ki so zbudili precejšnje pozornost, izstopajo manjše število katoličanov, povečanje tistih, ki se o veri niso opredelili, ter večje število nevernih ljudi. Za katoličane se je izreklo 58 % prebivalcev, 14 % manj kot pri prejšnjem popisu; neopredeljenih glede vere je 16 %, prej jih je bilo le 7 %; za neverne se je izreklo 10 % uprašenih, prej le 4 %. Kar 23 % uprašenih vernosti ni navedlo. Število ljudi, ki so druge veroizpovedi, se ni dosti spremenilo, le število muslimanov se je povečalo za slab odstotek, od 1,5% na 2,4%.

Za čimbolj pravilno razumevanje zgornjih številke je potrebno upoštevati tudi podatke, ki jih letno zbiramo s pomočjo župnijske statistike. Iz njih je razvidno, da je v katoliški Cerkvi krščeno prek 80 % useh novorojenih otrok. Iz istih virov izbaja, da ima okoli 80 % useh umrlih katoliški cerkveni pogreb. K birni gre v zadnjih letih osemletke prek 60 % useh šoloobveznih otrok. Ob nedeljah prihaja k maši okoli 20 % katoličanov, za velike praznike pa precej več. V zadnjih desetih letih se ti odstotki niso bistveno spremenili.

Prvo, kar lahko rečemo o podatkih lanskega popisa, je, da se je zmanjšalo število ljudi, ki so se opredelili za katoličane. Nikakor ni mogoče trditi, da se je v tem času v Sloveniji zmanjšalo število katoličanov. Podatki cerkvene statistike tega ne potrjujejo. Vzroke za manjše število opredeljenih katoličanov moramo najprej iskati v spremenjenem in zapletenem načinu popisovanja ter takratnem političnem poudarjanju ustavne pravice, da se o veri ne opredelimo, oziroma da to vprašanje ne sodi v popis. Starši niso mogli namesto odsotnih otrok povedati, kateri veroizpovedi pripadajo, nekateri popisovalci vprašanja o veroizpovedi otrok sploh niso postavljali oziroma niso hoteli napisati odgovora. Iz tega sledi, da podatkov obeh popisov ne moremo in ne smemo primerjati.

Ideal zrele osebnosti vere je, da se človek čuti član verske skupnosti in da svojo pripadnost tudi javno izpove. Velik odstotek versko neopredeljenih ljudi, med katerimi je zelo verjetno veliko katoličanov, kaže, da mnogi med njimi nimajo močne zavesti o pripadnosti katoliški Cerkvi. To pa je podatek, o katerem bomo morali v Cerkvi razmisliti in poiskati poti, kako današnjemu povprečnemu Slovencu približati katoliško vero v njeni polnosti. To vprašanje zadeva starše, ki nemočno opazujejo, kako otroci živijo drugače, kot so jih sami učili; prav tako pa tudi duhovnike, ki mladino, zlasti mlade družine, veliko težje obdržijo v cerkvi in župniji kot nekdanj. Na plenarnem zboru smo se odločili za človeka, dialog in občestvo. Prenova verskega življenja, ki je sedaj v teku, gre v to smer in upati je, da se bodo sadovi poznali že veliko prej, kot bo naslednji popis prebivalstva.

Podatki o vernosti so tudi svojevrstno ogledalo razmer v širši družbi.

V mislih imam proticerkveno naravnost velike večine javnih medijev in dela slovenske politike. Posledice se kažejo v nekakšnem splošnem proticerkvenem ozračju, ki nujno vpliva na ravnanje in mišljenje ljudi.

Znano je, da današnji liberalni politiki ni dosti mar za narodnostno, versko in kulturno pripadnost ljudi. Ob vstopu Slovenije v Evropsko zvezo in Nato bo takšno podcenjevanje nacionalne istovetnosti lahko usodno.

Tudi brez popisa je bilo v Cerkvi znano, da ima precejšen del katoličanov le površno in oblapno vero, brez prave zavesti o pripadnosti katoliškemu občestvu in bogatemu duhovnemu izročilu krščanstva na Slovenskem. Vendar so tudi oni verniki, ki usaj občasno čutijo veliko željo in potrebo po duhovnosti. To so nedvomno potrdile nabito polne cerkve ob letošnjih velikonočnih praznikih. Ljudje se so množično udeležili obredov in velikonočne procesije, čeprav bi lahko ostali doma ali odšli v naravo in velikonočno šunko zamenjali s priložnostnim golažem.

Vendar so prišli v cerkev, celo tisti, ki sicer s katoliško Cerkvijo in krščanstvom nimajo skoraj nobenega stika več. Ne gre samo za navado, ampak za najglobljo željo po odrešenju in božji bližini.

Odgovor na vprašanje, kako katoliška je danes Slovenija, je zato zelo zapleten in večplasten. Cerkev zajema pisano družbo od najbolj zavzetih in dejavnih vernikov do obrobnih kristjanov, ki so samo delno, včasih le kulturno povezani z vero. Vsi so del slovenske katoliške Cerkve. Ta obsega tako odročne vasi kot mestna središča, tako samostane s strogo klavzuro kot vrbove slovenske družbe, politike, kulture in javnega življenja. Vse to in še marsikaj drugega je danes katoliška Cerkva na Slovenskem. Vendar o njej ne boste našli podatkov v zadnjem popisu prebivalstva.

Družina

Kaj praznujejo doma 27. aprila?

Protiimperialistična fronta, za katero pa se je kasneje začelo uporabljati ime Osvobodilna fronta slovenskega naroda (OF), je bila ustanovljena baje 26. aprila 1941 (datum ni gotov) v hiši književnika Josipa Vidmarja v Rožni dolini v Ljubljani. Verjetno je bil glavni namen delovanje proti zahodnim zaveznikom. Kajti OF je šele po nemškem napadu na Sovjetsko zvezo 22. junija 1941 Slovence pozvala k takojšnjemu odporu proti okupatorjem.

Ustanovnega sestanka OF aprila 1941 so se udeležili Boris Kidrič, Boris Zihel in Aleš Bebler v imenu Komunistične partije Slovenije, Josip Rus v imenu sokolov, Tone Fajfar v imenu krščanskih socialistov ter Ferdo Kozak, Franc Šturm in Josip Vid-

mar v imenu slovenskih kulturnih delavcev. Kot se vidi, je iniciativo imela KPS, drugi pa so v teku vojske tudi končali v Partiji.

Vodilno vlogo v OF je kmalu prevzela komunistična partija, pravijo danes, a iz imen in nastanka je vidno, da je ona začela in vodila vso OF in si je od začetka prisvojila idejno in operativno vodstvo NOB, vanj pa je zaprla pot tudi vsem razrednim in političnim nasprotnikom; te je partija s komunističnim tonom označila za sovražnike naroda.

Osnovnim štirim skupinam v OF so se kmalu pridružili drugi. Komunisti so že junija 1941 ustanovili Vrhovno poveljstvo slovenskih partizanskih čet, dva meseca kasneje pa - brez vednosti svojih zaveznikov v

OF - še Varnostno obveščevalno službo OF, namenjeno ubijanju nasprotnikov.

1. marca 1943 je prišlo na pritisk KPS do skupne izjave treh ustanovnih skupin OF (KPS, sokoli, krščanski socialisti) o enotnosti OF, bolj znane kot dolomitska izjava. Z njo je bila formalno priznana vodilna vloga KPS, ostali skupini pa sta se morali odpovedati posebni organiziranosti, svojemu aktivističnemu kadru in nameri, da bi kdaj ustanovili svoji stranki. V izjavi je bilo tudi poudarjeno, da se bo prihodnji slovenski politični razvoj zgledoval po sovjetskem.

Povojna naslednica OF je bila Socialistična zveza delovnega ljudstva (SZDL).

ZGODIL SE JE ČUDEŽ!

Konec tedna so se slovenske igralkice tenisa pomerile z argentinskimi za svetovni pokal. Nekdanja igralka in sedaj selektorica slovenske ženske teniške ekipe Mima Jaušovec je pred tekmo izražala, da bodo Slovenke lahko le po čudežu odnesle zmago iz Buenos Airesa. In res: po zaslugi najboljših dveh argentinskih tenisačic, ki se nista zadovoljili z nagrado za igranje v reprezentanci (Paola Suárez in Clarisa Fernández), je Argentina nastopila z oslabiljeno vrsto in podlegla. Najprej je Tina Pisnik premagala Mario Emilio Salerni s 7:5, 6:3, v drugem dvoboju pa je Katarina Srebotnik ugnala Natalio Garbellotto s 6:1 in 6:2. Naslednji dan je tretjo in zmagovito točko priigrala Katarina Srebotnik, ki je premagala Mario Emilio Salerni s 6:3, 6:7 (1) in 6:1. V preostalih dvobojih, ki nista več odločala o ničemer, je Natalia Garbellotto premagala Majo Mate-

vžič s 6:4, 6:2, nato pa je še dvojica Natalia Garbellotto/Maria Emilia Salerni ugnala Tino Križan in Tino Pisnik s 6:2, 3:6, 6:4.

To je bil največji uspeh slovenskega tenisa dozdaj. Na tekmo je prišlo zanje navijati tudi precej Slovencev, med njimi tudi veleposlanik. V zaključnem govoru se je voditeljica tudi zahvalila Slovcem za podporo.

Tako je slovenska ekipa (na sliki desno) prišla v četrtfinal. Julija bodo igrale v Portorožu z Rusinjami.



Tina Pisnik

Ob stoletnici rojstva dr. Tineta Debeljaka

V prejšnji številki smo pod zaglavjem **Pisali smo pred 50 leti** delno objavili članek, ki ga je za Debeljakovo 50-letnico napisal Marijan Marolt. V njej je zelo izčrpno obdelal Debeljakovo kulturno in literarno delo, predvsem pred vojno.

Danes pa bomo dopolnili ta članek predvsem z navedbo njegovega dela po vojni, v begunstvu.

Debeljak se je rodil pri Jamnikovih v Škofji Loki 27. aprila 1903. Gimnazijo je študiral v Škofjih zavodih, kjer je bil tudi dalj časa urednik zavodskega literarnega lista Vaje. Še kot študent je objavljala pesmi. Pozneje je vstopil na ljubljansko univerzo, kjer je študiral slovenistiko. Nekaj časa je tudi študiral na Češkem v Pragi. Doktoriral je z delom **Reymont v luči svetovne kritike**. Kot mlad profesor je bil zaradi kraljeve diktature nastavljen, ali bolje pregan v Nikšič v Črni Gori, kamor ga je spremljala njegova žena. Ker je uvidel, da v tej službi ni bodočnosti, je podal os-



tavko in vstopil v službo k dnevniku Slovenec, kjer je postal kulturni urednik, kar je ostal do konca vojne. Za dnevnik je pripravil vrsto

literarnih slovanskih prilog, pa pisal kritike izišlih del in oznake literatov.

Istočasno je v mlajših letih pisal pesmi, pozneje pa se je posvetil znanstvenemu delu. Prevedel je več knjig, predvsem iz raznih slovanskih jezikov (naštete so bile v prejšnji številki) in pripravil še druge. Bil je urednik katoliške revije Dom in svet, kjer je po Kocbekovem odhodu pritegnil vrsto starejših in mlajših piscev, ki so tvorili pozneje jedro Slov. kulturne akcije v Buenos Airesu. Sploh je bil Debeljak znan kot mentor mladih literatov in njihov vzpodbujevalec. Prvi je tiskal Balantičeve pesmi, pa tudi po vojni je hvaležno leta 1984 pisatelj Kovačič v svoji knjigi Prišleki poudaril to stran.

S sodelavci je izdal knji-

go **Poljska** in po stoletnih prestankih spravil spet na loški oder Pasijon p. Romualda. O tem je tudi pisal v knjigi **Škofja Loka in njen okraj** leta 1936, katere glavni sodelavec je bil. vanjo je napisal tudi sestavek **Kulturni delavci loškega okolja**.

Navedeno je bilo, da obsega njegovo delo samo v Sloveniji nad 1200 knjig in člankov.

Bil je tudi poslanec na tretjemajskem parlamentu.

Zato je moral bežati in je hitro prišel v Rim, kjer je sodeloval s prijatelji Poljaki. Že tam je zasnoval svojo največjo pesnitev **Črna maša za pobite Slovence**, ki je po splošni sodbi najbolj značilna in reprezentančna pesnitev o revoluciji in povojnih pobjah. Izdal

Nad. na 2. str.

GLEJ...

UDBOVSKI DOSJEJI	3	GOSPODARSKI VESTNIK	4
POROČILA Z OBČNEGA ZBORA ZEDINJENE SLOVENIJE	3	POGOVOR Z ZGODOVINARKO	6

Ob stoletnici rojstva...

Nad. s 1. str.

je **Koledarček**, poleg tega je še sodeloval pri kulturni taboriščni reviji **Svet in dom** (urednik dr. Jože Krivec), v Novi dobi, reviji slovenskih univerzitetnih študentov, itd.

Ko je prišel v Argentino, je kot prvo delo moral pomivati stekleničke v neki lekarni, potem pa je dobil delo kot vratar v veliki cementarni Loma Negra, oddaljeni 300 km od glavnega mesta. To sicer popolnoma nekulturna služba mu je pa dajala dosti časa, da se je posvetil literaturi. Napisal je vrsto črtic **S Črnega Kamnitnika** (Tako je prevedel Loma Negra v spomin na loški Kamnitnik), ki so predvsem črtice o tamkajšnjem življenju slovenskih predvojnih delavcev.

Pripravil je za tisk **Črno mašo**, ki jo je kot prvo tiskano knjigo politične emigracije v Argentini izdala Svobodna Slovenija leta 1949. Napisal je več pesmi, ki jih je izdal v knjigi pod naslovom **Poljub**, posvečenih ženi, ki je tedaj z otroki prihajala za njim v Argentino. V slovenski literaturi še ni bilo izdane pesmi, ki bi opevale ženo. Napisal je tudi zbirko **Mariji** za sveto leto 1950, kjer je zbral poleg romarskih tudi teološke resnice o Mariji v pesniški obliki. Knjiga je še premalo poznana.

Poleg tega je prevajal. Prevedel je romana Hugo Wasta **666** in **Ivana Tabor** (v Svobodni Sloveniji), začel pa je prevajati še klasično gavčevsko argentinsko pesnitev **Martin Fierro**.

Poleg tega je izrabil nedelje, da se je odpeljal v Buenos Aires (6 ur tja in 6 nazaj), da je obiskal rojake, ki so živahno delovali v glavnem mestu. Pisal je prigodnice, članke v Svobodni Sloveniji in Ameriško domovino, predaval o najrazličnejših temah, itd. Sodeloval je pri Slovenskem planinskem društvu, Balantičevi družini, itd...

Ko je prišla družina za njim, je bil predstavljen v osrednji urad cementarne v mestu, kjer je ostal do upokojitve kot pisarniška moč.

Tu je sedaj razvil do kraja svoje moči. Postal je sourednik Svobodne Slovenije in podpredsednik novoustanovljene Slovenske kulturne akcije, kjer je bil tudi urednik knjižnih zbir. Od vsega začetka je bil med najbolj pogostimi predavatelji in pisec v Meddobje. Posebna skrb pa je bila za izdajo knjig. Poskrbel je za dela mla-



Zbornik referatov s simpozija o dr. Tinetu Debeljaku

Referati s simpozija 1. 1990

dih pisateljev in pesnikov, katerim je napisal uvode in pisateljske oznake - Kocipra, Krivca, Kunstlja, Velikonja, Mauserja, Kunčiča, Majcena (starejša dela) pa tudi Marolta, Javornika, itd. Posebno vrednost pa ima njegova izdaja z obširnimi uvodi Franceta Balantiča, ki ga je on prvi tiskal še v Sloveniji, ter Hribovska, ki ga je on prvi ocenil, ter Dolenčeva knjiga **Moja rast**.

Poleg tega je pri SKA izdal tudi svoja dela: uredil in napisal je obširen uvod o **Preglju, Kyrie eleison**, prevod Dantejevega **Pekla**, Puškinove **Pravljice I in II**, prevod iz poljščine **Žalost zmagoslavja**. V Meddobju je objavil še prevod **Olimpijski venec** in druge članke in prevode, pri zbornikih Svobodne Slovenije pa je redno podajal **Pregled zdomske literature**. Poleg tega je sodeloval še v Slovenski besedi, Duhovnem življenju in še kje.

Bil je tudi sotvorec s Francetom Papežem **Antologije slovenskega zdomskega pesništva**, priobčil je še članek v mednarodnem zborniku o **Mickiewiczu med Slovenci**. Izdal je še **Martina Fierro** v monumentalni izdaji.

Že to njegovo delo v Argentini obsega tudi skoraj tisoč naslovov.

Tu je treba poudariti njegovo plodno sodelovanje s svakinjo Baro Remec, ki je ilustrirala vrsto njegovih del, in tudi drugih.

Ko se je leta 1966 dogodil razkol v SKA, je postal on dolgoletni predsednik SKA, (proti koncu življenja je

postal častni predsednik, urednik Meddobja itd.

Že to delo je bilo sad nadpovprečnega truda in velike vrednosti. Saj je pisal vse to samo v večernih urah po polnem delovnem času in dveh urah vožnje.

Pri tem je deloval tudi v krajevnih domovih s predavanji in podobno, predvsem v Ramos Mejiji in v San Justu.

Posebno je treba omeniti še njegovo delo za slovensko univerzo. Zaradi svojega poznanja z Ukrajinci so ga ti prosili za predavanja o slovenskih literaturah na Ukrajinski univerzi sv. Klementa v Rimu, podružnica v Buenos Airesu. To je sprejel, kot protiuslugo pa je dosegel ustanovitev slovenskega oddelka na tej univerzi, kjer so slovenski slušatelji poslušali predavanja v španščini kot vsi ostali, obenem pa še v slovenščini o slovenistiki. V nad desetletnem delu je pritegnil še vrsto slovenskih predavateljev, pa tudi nad desetino Slovencev je končalo na tej univerzi svoj magistririj. To prizadevanje potrebuje poglobljene študije še prav sedaj, ko se ustanavlja lektotat slovenščine na buenosaireški državni univerzi.

Naj omenim še njegovo kulturno politično pisanje. Izdal je brošure **Prva slovenska vlada**, **Pričetki revolucije v Sloveniji**, vrsto člankov v Zbornikih in Vestniku, podlistki v Svobodni Sloveniji (predvsem **Naši pogledi na Tita**) itd. Pripravil je še **Zgodovino revolucije v Sloveniji**, ki je ostala žal v rokopisu.

Naj še omenimo, da je Debeljak bil večkrat odlikovan. V Jugoslaviji je dobil red sv. Save, madžarska vlada ga je odlikovala za njegov prevod **Tragedije človeka**, v emigraciji pa ga je poljska emigrantska vlada tudi odlikovala za njegovo prevajalsko delo iz poljščine. Bil je član Mednarodne svobodne akademije v Parizu.

Leta 1985 ga je zadela delna kap. V veliko veselje mu je bilo, da je proti koncu Jugoslavije izšel po dolgih desetletjih zamolčanosti doma njegov intervju v Janežičevem zborniku **Dom in svet** 1988, ki ga je dal tik pred smrtjo in ga ni videl več natisnjene. Umrli je 20. januarja leta 1989, na pokopališče ga je spremilo veliko prijateljev in drugih rojakov.

V domovini pa so z njim postopali po svoje. Bil je skoraj do konca po-

Nad. na 4. str.

IZ ŽIVLJENJA V ARGENTINI

STONE MIZERIT

Prvi krog volitev je za nami. Večjih presenečenj pravzaprav ni bilo. So pa stvari mnogo bolj jasne in lahko zapišemo kar nekaj zaključkov teh volitev, ki so potekale mirno in brez večjih zapletov.

Suhe številke. Gotovo je važno, kakšen je številčni izid volitev. Navedimo torej nekaj glavnih števil, tako kot so znane, ko je provizorično štetje skoraj zaključeno. Na prvem mestu je bivši predsednik Menem s 24,34% glasov. Na drugem mestu je Kirchner (21,99%). Sledijo jima López Murphy (16,35%), Elisa Carrió (14,15%) in končno Rodríguez Saá (14,12 %). Ostali kandidati so daleč zadaj, saj so radikali (Moreau) prejeli komaj 2,34% glasov, Združena levica (Walsh) 1,75% in socialisti (Bravo) 1,13%. Še deset ostalih kandidatov je prejelo manj kot 1% vsak. Razveljavljenih glasov je bilo 1,62%, praznih (belih) pa 0,89%.

Premaganci... Tukaj se pa stvar zaplete. Izid je treba gledati z različnih zornih kotov. Na prvi pogled bi lahko rekli, da je zmagal bivši predsednik Menem. Res je zavzel prvo mesto in zmagal kar v enajstih provincih, a na neki način je bil poražen, naprej po lastni krivdi, ker je ves čas kampanje trdil, da bo zmagal v prvem krogu. Morda je v to resno verjel, saj so obrzi med pozno tiskovno konferenco zgornjo pričali o razočaranju. Potem pa je že z vrednimi številkami v rokah drzno trdil, da bo končno nadkrilil drugega (Kirchnerja) za 8 do 10 odstotkov. Poleg tega se prihodnost kaže v dvomljivi luči in ni govora, da bi pogazil nasprotnika („Drugi krog je le formalnost“), če mu zmaga sploh uspe. Tudi Rodríguez Saá se ni preveč izkazal, saj je upal na močno postavko, pa končno dospel na petem mestu, kljub zmagi v treh provincih. Hud pa je bil poraz za radikale, do nedavnega druga največja stranka v državi, ki so doživeli najslabši izid celotne svoje zgodovine.

...in zmagovalci. Tu omenimo na prvem mestu Kirchnerja. Uspelo mu je, da se je uvrstil v drugi krog. Zmagal je v nekaterih provincih, v okolišju Buenos Airesa (kjer je največje število volilcev) pa dosegel odločilno razliko. Sem postavimo tudi López Murphija, čeprav je izpadel iz balotaze. S komaj osem mesecev časa je organiziral stranko, prepričal številne volilce, dospel na tretjem mestu in za nameček prepričljivo zmagal v prestolnici, kjer je zasedel prvo mesto s 25% glasov (Menem je bil v prestolnem mestu komaj četrti). Celo Elisa Carrió je bila zadovoljna z izidom. Z minimalnimi sredstvi je podvojila glasove svoje stranke in v ključni provinci Santa Fe dospela na drugem mestu s

nekaj tisoč glasovi zaostanka za Menemom in bila tudi druga v prestolnici.

Veliki elektor in zmagovalec. Gotovo pa je glavni med zmagovalci človek, ki ni bil kandidat. To je sedanji predsednik Duhalde, ki bojuje osebni boj z Menemom. Odkar je pred štirimi leti Menem mnogo pripomogel, da Duhalde ni bil izvoljen za predsednika, sta ta dva peronistična veljaka huda nasprotnika. A odtlej je sledila vrsta Duhaldejevih zmag. Postal je začasni predsednik, ko se je zrušil (ali ga je zrušil?) De la Rua. Nato je preglasoval Menema na peronistični konvenciji v Lanusu, dosegel ukinitev notranjih volitev, uspel v načrtu, da se je peronizem predstavil z različnimi kandidati in končno z vsjo težo vlade in lastnega političnega aparata predvsem v odločilni provinci Buenos Aires postavil Kirchnerja v drugi krog volitev. To sicer za demokracijo ni najbolj ugodno ne priporočljivo, a maščevanje je še vedno ključen dejavnik v Argentinski politiki. Le tako si moremo razložiti tudi Menemovo prepričljivo zmago v provinci Córdoba: De la Sota je zameril Duhaldeju, ker ga je kot kandidata zamenjal s Kirchnerjem in kljub nasprotni obljubil podprl Menema.

Kaj pa peronizem? Lahko bi rekli tudi, da je zmagal peronizem, saj če seštejemo glasove vseh treh kandidatov te stranke, dobimo kar 60% glasov. A to tudi ne drži popolnoma. Gotovo je peronizem vseprisotna in odločujoča politična sila v državi. A sedanja razkasanost, ekonomske in ideološke razlike med posameznimi sektorji stranke in pretirani osebni interesi napovedujejo, da v prihodnje položaj ne bo več tako predominant kot doslej. Notranji spor in pojava resnih tekmecev (Murphy in Carrió) pa zaton radikalizma kaže, da ni mogoč povratek v preteklost.

Obzorje drugega kroga. Čez tri tedne, točno v nedeljo 18. maja, bomo ponovno volili v drugem krogu. Izbirali bomo med Menemom in Kirchnerjem. Na splošno se opazovalci že nagibajo s svojimi napovedmi v prid Kirchnerju.

Njemu prištevajo glasove Elise Carrió (14% - „Nikakor ne bomo volili Menema“) in ostale levice (vsaj še 5%). Menem sicer računa na glasove López Murphija, zaradi bližine gospodarskega načrta. A vsaj polovica Murphijevih glasov izhaja iz antiperonizma, ali bolje antimenemizma. Kar pa se tiče Rodríguez Saája, bo res precej volilcev presedlalo k Menemu. A ti glasovi so v mnogih primerih last krajevnih guvernerjev, na katere bo vlada gotovo izvedla močan pritisk. Duhalde se pripravlja na končno bitko.

Predavanje ob stoletnici rojstva dr. Tineta Debeljaka

V Slovanski knjižnici je bila proslava stoletnice rojstva dr. Tineta Debeljaka, literarnega zgodovinarja, kritika, pesnika, mentorja, prevajalca, ustvarjalca besede. In - kot je pisatelj Zorko Simčič izrazil v začetku svojega predavanja - če je kak prostor v Ljubljani primeren za tako proslavitev, je to prav Slovanska knjižnica, saj je vse življenje posvetil preučevanju in posredovanju literatur slovanskih narodov.

V kletni dvorani te knjižnice za Bežigradom so knjižničarji pripravili predavanje ob tej obletnici v sredo, 23. aprila. Nanjo so povabili dr. Matijo Ogrina, ki je orisal dr. Debeljaka kot literarnega kritika, Zorko Simčič pa je nanizal nekaj osebnih spominov nanj, od časa začetka okupacije v Ljubljani pa do Buenos Airesa.

Večer je začel vodja bibliotekarske dokumentacije in trenutno v.d. (vršilec dolžnosti) direktorja Slovanske knjižnice **Pavel Fajdiga** in predstavil dr. Debeljaka v luči lastnih stikov z njim, kot profesorja na ukrajinski univerzi, kot predavatelja in navduševalca za besedno lepoto.

Dr. Matija Ogrin je, kot rečeno, posvetil svoje besede literarnemu kritiku. V sklopu križarskega gibanja ga je postavil kot vez med ekstremnima položajema Kocbeka in bratov Vodnik, poudaril pa predvsem smisel za kritiko. Njegova največja odlika je vsekakor kritika v luči kakovosti, ne glede na

ideologijo ali politično pripadnostjo pisca. Jasno je znal napisati svoje mnenje o zmotni miselnosti, obenem pa brez pomislekov pohvalil literarno estetsko kakovost. V tem se je diametralno razlikoval od marksistično usmerjenih kritikov, ki so ga po zmagi komunistične revolucije tudi popolnoma izbrisali iz slovenskega literarnega sveta.

Pisatelj Zorko Simčič je z mladostno 82-letno zagnanostjo nanizal kopico dogodkov, v katerih je spomnil na dr. Tineta Debeljaka kot navduševalca, pobujevalca besedne ustvarjalnosti, kot mentorja mladih literatov. Z njim je bil v stiku v raznih obdobjih, tako v Sloveniji, kot kasneje v prvih letih begunstva v Evropi in nazadnje v Argentini. Lik dr. Debeljaka je zaživel v vsem njegovem lesku - kot smo ga vsi poznali, kot dobrega človeka in odličnega literarnega ustvarjalca in kritika. V njegovih spisih je veliko njegovega dela, še veliko več pa je naredil z navduševanjem mladih ustvarjalcev, ki so se ravno zaradi njegovega prigovarjanja in usmerjevanja podali v literarne vode.

V razgovoru je potem prišla na dan beseda o nepriznavanju njegovega dela v Sloveniji. Sprožila se je misel, da se v sklopu raznih društev in ustanov predloži vladnim kulturnim uradom potrebo po javnem priznanju njegovega dela v letu, ko praznujemo stoletnico njegovega rojstva.

Da pa je dr. Tine Debeljak res neznan v Sloveniji, priča dejstvo, da so med prisotnimi bili večina argentinski Slovenci, škofjeloški rojaki in le peščica oseb, ki se ukvarja ali zanima za literarno ustvarjanje in preučevanje. Kljub temu so knjižničarji večer uvrstili med uspešne.

GB



Razstava Debeljakovih del

Predavatelja dr. M. Ogrin in Z. Simčič

SLOVENCI IZ ARGENTINE**56. OBČNI ZBOR
ZEDINJENE SLOVENIJE****POROČILO TISKOVNEGA REFERATA**

Referenta za tisk –to sva lic. Franci Markež in jaz– sva se dokaj redno sestajala z uredništvom Svobodne Slovenije in po svojih močeh skušala izpolnjevati naloge, katere so nama bile poverjene. Te so:

- a) Določiti politiko časopisa Svobodne Slovenije.
- b) Skupaj z uredniškim odborom skrbeti za ohranitev in razvoj časopisa.
- c) Predlagati upravnemu odboru Zedinjene Slovenije višino naročnine, cene oglasov in honorarja zaposlenim.

O stanju časopisa smo delno slišali že v tajniškem in blagajniškem poročalu. Z veseljem ugotavljam, da je bil časopis letos finančno pozitiven in se naročnikom zahvaljujem, da so nas podpirali z rednim plačevanjem naročnine v preteklem gospodfarski tako kritičnem letu.

Statistično stanje časopisa je sledeče:
Trenutno stanje naročnikov Svobodne Slovenije je sledeče: prejema po skupinah raznašalcev 386 naročnikov; Bariloche in Mendoza: 55 naročnikov; skupaj 441 naročnikov.

Po pošti: Argentina Capital 38 naročnikov; Argentina notranjost: 103 naročniki; skupaj 141 naročnikov.

Inozemstvo: navadna pošta: 35 naročnikov. Letalsko: Amerika 21 naročnikov; ostali svet: 25 naročnikov; obmejne države: 4 naročniki; Skupaj: 85 naročnikov. Skupaj po pošti 225. Skupaj celotno 667 naročnikov

Spremembe naročnikov v letu 2002: Odpovedalo 42 naročnikov; ustavljenih 47 naročnikov; umrlo 6 naročnikov. Novih naročnikov 29; letna razlika -67 naročnikov.

Še enkrat vsem bralcem časopisa hvala lepa!
Pavlina Dobovšek

REFERAT ZA MLADINO

V lanskem poročilu smo z velikim veseljem oznanili prioritarno delo v naši skupnosti z mladci in mladenkami. Delo je bilo zelo dobro organizirano in izvršeno. Letos smo s programom nadaljevali in ga tudi izpolnili. Naj navedem glavne smernice in točke dela.

1. Veliko smo delali, načrtovali in tudi izvedli. Imeli

smo srečanja, taborjenje, dan mladcev in mladenk. Vsak dom šteje za lastno delovno skupino, posvečeno mladini od 8. razreda osnovne šole do 14. leta.

2. Sestali smo se večkrat v letu na skupnih sejah mladcev in mladenk z voditelji referata in odgovornimi za skupine v vseh okrajih.

3. Taborjenje smo organizirali od 31. julija do 2. avgusta v Parque Leloir. Vodil ga je prof. Karel Groznik, pomagalo je še 5 voditeljev. Udeležilo se ga je 64 mladih. Pri pospravi so tako organizatorji kot udeleženci izrecno poudarili zadovoljstvo, navdušenost in željo, da se taborjenje ponovi.

4. Kar se tiče srečanj mladcev in mladenk povejmo, da jih je bilo med letom pet, zaključna prireditev pa je bila 21. decembra. Na srečanju 29. septembra smo zbirali živila za jedilnico sirot v Ramos Mejiji.

5. Ustanovili smo „Dan mladcev in mladenk“ in sicer zadnji konec tedna v septembru.

Poleg tega smo bili v stalnem stiku z vsem mladinskim delovanjem in vedno pripravljani na aktivno sodelovanje in pomoč. V tem oziru omenjam Medkrajevni turnir odbojke (MTO). Celotni turnir, deljen na deset krogov, je bil izredno uspešen. Zelo veliko gledalcev je sledilo posameznim tekmovanjem in zelo zadovoljivo število igralcev in igralcev je zagotovilo izreden zaključek. Zmagovalci za SFZ so bili fantje iz San Justa, za dekliško organizacijo je dosegla pokal ekipa iz Slovenske vasi. Tekme so se odigrale v San Justu in San Martinu.

Kar se tiče mladine Slovenske dekliške organizacije in Slovenske fantovske zveze, sta organizirali v letu številna delovanja, pri katerih so bili člani referata vedno v oporo. Tu jih naštejemo:

1. Mesečne mladinske maše in predavanja.
2. Vsakoletni Glasbeni večer, ki je nosil zaporedno številko 33, je bil posebno kvaliteten. Predstavili smo 9 točk. Istočasno je potekala razstava mladih umetnikov.
3. Krajevni mladinski dnevi so uspešno potekali. Praznovali smo tudi skupni mladinski dan 3. novembra 2003 v Slomškovem domu. Osrednja točka programa je bila predstava „Kmečke ohceti“, ki je žela obilo čestitk in pozitivnih komentarjev.
4. Ob priložnosti Slovenskega dne, ki je bil lansko leto v Našem domu v San Justu, je bila povabljen mladina iz Mendoze. V soboto pred praznikom smo imeli v Slomškovem domu koncert z nastopom skupine „Los Chañares“ in mendoške plesne folklorne skupine. Zvezna odbora mladine sta tudi poskrbela za stanovanje in celotno infrastrukturo obiska.
5. Na praznik Brezmadežne, 8. decembra, se je vršil redni občni zbor, kjer je bil izvoljen zvezni odbor Slovenske fantovske zveze in Slovenske dekliške organizacije.

Čeprav je bilo naše delo skozi vse leto vestno opravljeno, bi morali na tem mestu opraviti tudi neke vrste samokritiko. V delovnem letu 2003 bi morali izenačiti prizadevanje in trud tudi za SDO in SFZ, kajti v preteklem letu je bil večji del napora posvečen mladcem in mladenkam in smo nekoliko zanemarili delo za ostalo mladino.

Vsem pa iskreno priznanje in zahvala, ker je bilo v delu referata za mladino vpletenih mnogo ljudi. Želimo in upamo, da bi bili ponovno z nami v letošnjem letu, da bi uspešno izvršili delo v prid naših mladih in seveda v prid slovenski organizirani skupnosti v Argentini.

Stanko Jelen**Bernarda Fink pela
v Ljubljani**

Max Pommer, dolgoletni vodja leipziškega Novega Bachovega Collegiuma, je eden najbolj cenjenih dirigentov za oratorijska dela. V Gallusovi dvorani Cankarjevega doma je v četrtek, 17., in petek, 18. aprila, podal svojo interpretacijo Janezovega pasijona - dramatisirane verzije Kristusovega križanja in vstajenja izpod peresa velikega kantora v Leipzigu J.S. Bacha. Nastopili so simfonični orkester Slovenske filharmonije (SF), Slovenski komorni zbor, zbor Consortium musicum in solisti šopranistka Judith Kopecky, **Bernarda Fink (mezzosopran)**, Michael Connaire (tenor), Klemens Geyrhofer (bariton), Steffen Roessler (basbariton).

Max Pommer se je mednarodno uveljavil kot ustanovitelj in glasbeni direktor orkestra Novi Bachov Collegium musicum, čigar številni nagrajeni posnetki so bili zahodnemu glasbenemu svetu znani že precej

preden je orkester lahko začel gostovati po Evropi in ZDA.

Pripis: Za nas, ki smo se preselili iz Argentine in ki ne moremo razumeti, da moreta biti veliki četrtek in veliki petek delavnika, je bilo pomenljivo, razveseljivo in duhovno bogato dejstvo, da je bil koncert ravno na ta dva dneva.

Dušna hrana v glasbeni oedeji! Izredno so nas osvojili zbor in pa tenorist in mezzosopranistka. Omembe vredno je, da sta dva solista edina, ki nista nemško govoreča. Pa sta se najbolj potrudila pri izgovorjavi, ki je bila brezhibna. Pokazala sta tudi globoko duhovno doživljanje. Poleg tega, da ju je Bog obdaril z glasom, ki ga oblikujeta, sta tekst podala v zavesti, da posreduje ta Evangelij poslušalcem.

Vsi v dvorani smo imeli na voljo tudi celoten tekst v slovenskem prevodu.

*Miri***Še o razkritju udbovskih dosjejev**

Na seznamu domnevnih sodelavcev in nadzorovanih oseb nekdanje tajne Službe državne varnosti oz. Udbe, ki je bil pred kratkim objavljen na svetovnem spletu, sta se med drugimi znašla tudi predsednik države Janez Drnovšek in predsednik državnega zbora Borut Pahor. Po poročanju POP TV naj bi se v vlogi nadzorovane osebe na ta seznam uvrstil tudi generalni direktor policije Marko Pogorelec. Drnovšek je pisno seznanil predsednika vlade Antona Ropa z nekaterimi ugotovitvami, ki potrjujejo, da so bili podatki na omenjeni spletni strani, ki se nanašajo na osebne in druge podatke sedanjega predsednika republike, v času od 16. do 19. aprila naknadno vneseni v sporno zbirko podatkov. (Kako Drnovšek ve, kaj je bilo prej v podatkih? Op. ur.)

Po mnenju Ropa, ki je o tem že zahteval poročilo notranjega in zunanjega ministrstva, je objava tega seznama neprimerna, saj gre za objavo osebnih podatkov, je še poročal Radio Slovenija. Ni važno, da razkriva ilegalno delo državne tajne policije.

Uredništvo Svobodne Slovenije je poskušalo doseči ta arhiv po internetu, a se je dalo priti le do alfabetskega kazala, dalje pa ni blo mogoče. Na vstopni strani so sledeči podatki o vsebini:

Dobrodošli v CAE (Centralna Aktivna Evidenca)

CAE je bila posebna zbirna evidenca Republiškega sekretariata za Notranje zadeve Socialistične republike Slovenije (RSNZ), v kateri smo hranili podatke javne in državne varnosti o več kot milijon državljanov SR Slovenije in SFRJ ter podatke o tujcih, ki so jih obravnavali uradni organi SRS.

Poleg osebnih matičnih podatkov so v CAE še tri glavne vrste podatkov:

1. Dosje javne varnosti, kjer so zabeleženi ukrepi ljudske milice in sodnikov za prekrške
2. Dosje kazenskih obravnav, kjer so zabeležena kazniva dejanja, za katera je bil posameznik obsojen
3. Dosje državne varnosti, kjer so navedene številke dosjejev: (najvažnejše, op. ur.) uslužbenca SDV in pripadnika rezervne sestave SDV, rednih registriranih sodelavcev SDV, bivše (opuščene) redne sodelavce SDV, stalnih virov funkcionarjev SDV, posebnih sodelavcev SDV, stalnih in občasnih virov v RKC (rimokatoliški cerkvi), nadzorovanih oseb, duhovnikov RKC in študentov TF, oznake nadzorovanih oseb po kategorijah

V Slovenski konferenci (SK) Svetovnega slovenskega kongresa (SSK) menijo, da je objava podatkov domnevnih sodelavcev in nadzorovanih oseb nekdanje tajne Službe državne varnosti (SDV) oz. Udbe na svetovnem spletu načelno koristna, in sicer z vidika zgodovinske okoliščine, ki jo je potrebno „izrabiti“ za širšo seznanitev javnosti z „udbovskimi dosjeji“. Kljub temu so prepričani, da je objavljeni seznam nejasen in neurejen, saj so v njem pomešana imena tako „imena udbovskih žrtev kot tudi udbovskih storilcev“. V SK SSK državnim organom ob tem predlagajo, da naj namesto cenzuriranja in ukrepanja proti častnemu konzulu Slovenije za Avstralijo in Novo Zelandijo Dušanu Lajovicu rajši poskrbijo „za dodatno objavo udbovskega gradiva, da bi s tem pojasnili pomen vseh številskih cifr v dosjejih in njihovo vsebino“, so poudarili v izjavi za javnost.

„S seznanitvijo javnosti o vsebini omen-

jenega gradiva bi odpravili možnost, da bi redki posamezniki, ki so si večji ali manjši del tega okoli leta 1990 protizakonito prilastili, te podatke izrabljali za izsiljevanje in politične pritiske na posameznike, omenjene v dosjejih in seznamih,“ pojasnjuje svojo odločitev v SK SSK.

Po njihovem prepričanju ta objava ne bi smela sprožiti uradne dejavnosti inšpektorja za varstvo osebnih podatkov v smislu cenzuriranja gradiva s svetovnega spleta ali v smislu ukrepanja zoper Lajovica, saj, kot še poudarjajo, „so se ti podatki zbirali v času, ko zasebnost slovenskih državljanov ni bila zakonsko varovana“.

Ravnanje inšpektorja za varstvo osebnih podatkov, ko je prepovedal dostop do spletnih strani www.udba.net, na kateri je objavljen seznam oseb, ki naj bi jih nadzi-

rala nekdanja Služba državne varnosti (SDV) oz. naj bi bili njeni sodelavci, je po mnenju opozicijske NSi „protipravno“. Člani Izvršilnega odbora te stranke so obsodili „takšno cenzuro in zahtevali zakonsko ureditev ter vpogled v arhive“. Po mnenju NSi je bilo ravnanje inšpektorja za varstvo osebnih podatkov koordinirano z notranjim ministrstvom.

Člani Izvršilnega odbora NSi so zavzeli stališče, da je v Sloveniji ravnanje z državnimi arhivi, ki so javna lastnina, skrajno neodgovorno. „V pravni in demokratični državi imajo žrtve totalitarnega režima namreč pravico vpogleda v svoj dosje. Ker pa so bili podatki dosjejev v bivšem režimu pridobljeni na protipraven način, zasebnost žrtev ni bila varovana, ne gre za zaščito osebnih podatkov,“ je zapisano v izjavi za javnost NSi.

Kaj vsebujejo dosjeji?

Spoštovana gospa Ema

Glede udbe files pravijo, da bo na razpolago kmalu nova stran. Jaz imam ta naslov že nekaj časa in lahko povem naslednje: to je seznam s kratkimi rojstnimi podatki, naslovi in raznimi šiframi in številko dosjeja, torej je to indeks imen in naslovov ljudi, ki jih je udba zasledovala še v Jugo časih. Med njimi je nekaj znanih „emigrantov“ (tako so označeni), so tudi vsi duhovniki, potem so med njimi ljudje, ki so bili kdajkoli kaznovani in imena sodelavcev/uslužbencev udbe, skupaj okrog 1 milijon ljudi. Toda iz tega abecednega seznama/indiksa se ne vidi točno in za vsakogar, pod kakšno kategorijo kdo spada. Podatki so zastareli, naslovi so stari, ki v veliki večini ne veljajo več, mnogo ljudi pa je že mrtvih... Mislim pa, da so podatki avtentični, vse v istem stilu.

Zgrožena sem ugotovila, da imajo vsi našo družino na spisku, moža, mene in vse 4 otroke, čeprav so bili rojeni zunaj!!! Od moža je prvi naslov iz Melbourne pred 40 leti, od drugih pa je naš prvi naslov tukaj, kar seveda ne velja več. Mož ima številko dosjeja, čeprav ni bil nikoli političen, drugi jih nimamo... Da so vohunili za mano, lahko še nekako prebolim (to sem čutila), toda da so vohunili za otroci, ki so bili rojeni v Avstraliji, je pa prehuda!!! Leta 1974, ko smo bili doma eno leto, smo otroke vpisali na matičnem uradu, ona pa so jih vpisali med zasledovane pri udbi !!!

Torej, so jih „zaznamovali“ že ob rojstvu, tako kot mene. Dušanu L. sem zelo hvaležna, da mi je sporočil naslov in je dal to v javnost, naj se zve resnica. In kdo se boji RESNICE, če ne le tisti, ki imajo slabo vest zaradi vohunjenja. Žal bo zato verjetno odletel z mesta častnega konzula, toda se ne sekira, njemu je bolj pomembna resnica.

„Argentinci“ v Sloveniji

V rubriki Slovenski izseljenci in pod naslovom „V Sloveniji že okoli 400 ljudi iz Argentine in še prihajajo“, je goriško-tržaški tehnik **Novi list** v številki 17. aprila objavil članek, ki ga ponatiskujemo:

„Že ves čas po osamosvojitvi Slovenije iz Argentine postopno prihajajo posamezni naši rojaki, ker v državi, kamor so se zatekli po drugi svetovni vojni oz. se v njej rodili, ne vidijo več prihodnosti. Globoki družbeni, gospodarski in finančni krizi v Argentini namreč ni videti konca.“

Po nekaterih podatkih oz. domnevah se je v Slovenijo v preteklih dvanajstih letih preselilo okoli 400 ljudi iz Argentine, bodisi v okviru družin ali pa so prispeli kot posamezniki. Mnogi imajo slovensko državljanstvo, preostali pa ga poizkušajo pridobiti. Priseljenecem, ki še prihajajo, osnovne informacije o nji-

hovem položaju in možnosti za preživetje dajejo v vladnem uradu za Slovence v tujini in zamejstvu. Vendar jim v tem organu stanovanja in zaposlitve ne morejo nuditi.

Povratniki so deležni velikega razumevanja in pomoči, ki jo nudijo zlasti Karitas in druge človekoljubne organizacije. V nekaj primerih so jim začasno prebivališče nudili v župniščih. Vendar pa država do povratnikov iz Argentine, kaže, nima jasne politike.“

Do tukaj Novi list. Škoda, da v članku ni omenjeno, kje so dobili podatke za ugotavljanje števila priseljenih. Enako nas čudi, da ni izrecno omenjeno Izseljensko društvo Slovenija v svetu, ki je v tem delu od začetka eden najbolj aktivnih dejavnikov. Soglašamo pa, da je država po svojih organih v tem oziru popolnoma odpovedala.

Ob stoletnici rojstva...

Nad. s 1. str.

polnoma zamolčan, utajen, nekdo od komunističnih literatov ga je imenoval „bivši“ slovenski pisatelj, v Škofji Loki se njegovo ime ni smelo imenovati v šoli, pa tudi dva njegova prijatelja iz otroških let, Blaznik in Planina, ki sta skupaj z njim dala pobudo za ustanovitev znanega Loškega muzeja, sta nekoč napisala, da so bili njegovi pobudniki trije „podnunci“, a imena Debeljaka nista smela omeniti. V Loške razglede ob 1000-letnici Škofje Loke sta ga pa prijatelja le spravila, objavila sta njegovo pesem **Loški šoli** ob ustanovitvi, a sta ga lahko podpisala le kot Valentin Jamnik.

Že pod demokratično Peterletovo vlado, še pod Jugoslavijo, je Marko Jenšterle, ki je bil teden pred smrtjo pri njem, organiziral v Škofji Loki simpozij o njem, kjer je bilo več predavateljev in so predvanja izšla tudi v knjigi pod naslovom **Domovina in svet**. David Tasič, ki je bil eden od četvorice, obsojen skupaj z Janšo, je ponatisnil njegovo Črno mašo, ki je doživela velik odmev, pa še knjigo Poljub ter predvojni Balantičev Venec. Ponatisnili so tudi pevod Martina Fierra. O njem so še pisali Taras Kermavner, Jože Pogačnik, Helga Glušič, Marko Jenšterle, France Pibernik in drugi. Ob smrti ga je označil akademik Alojzij Rebula kot „nestorja slovenske emigrantske literature“. V Loki je knjižnica predstavila njegova dela, višek pa je pomenilo njegovo izbrano delo (predvojno in emigrantsko) **Čolnar iz daljave**, ki jih je uredil in napisal daljšo dobro študijo o njem Denis Poniž. V Škofji Loki so mu odkrili spominsko ploščo na rojstni hiši, sedaj za stoletnico rojstva pripravljajo postavitev spomenika na aleji slavnih Ločanov. Narodna in univerzitetna knjižnica (Rozina Švent) pripravlja razstavo njegovih del, v Slovanski knjižnici so pripravili predavanje - dr. Matija Ogrin in Zorko Simčič - izšla naj bi knjiga umetniških fotografij iz Loma Negre s proznimi teksti. V Argentini se pa pripravlja še nekaj slavnosti pri SKA in drugod.

Rozina Švent, pomočnica ravnateljica NUK - Narodne in univerzitetne knjižnice, je poslala radijski oddaji v Buenos Airesu Okence v Slovenijo, ki jo vodi Mirko Vasle, lep spominski članek, ki so ga na oddaji prebrali. Z njihovim dovoljenjem ga tukaj priobčujemo:

DR. TINE DEBELJAK - 100 LETNICA ROJSTVA

Med Slovenci doma in po svetu verjetno ni nikogar, ki bi ne poznal tega pomembnega slovenskega pesnika, literarnega kritika, urednika, prevajalca iz slovanskih jezikov in iz kastiljščine. Že v mladosti so ga študijske in službene obveznosti „nosile“ po številnih krajih Evrope - Praga, Krakov, Nikšič. Verjetno, pa si takrat niti on sam ni predstavljal, da mu bodo podobno usodo namenila tudi povojna leta. Tako kot tisoči drugih Slovencev, se je leta 1945 tudi on sam odločil za umik na Koroško in kasneje v Italijo, od tam pa v daljno Argentino. In pri petinštiridesetih letih je moral začeti spet na začetku - tako v pogledu materialnega stanja kot pri delu - najprej kot vratar, nato uradnik. Za univerzitetnega profesorja je bila to popolna strokovna degradacija. Toda na drugi strani, mu je to povsem nezahtevno delo vendarle dajalo dovolj možnosti, da je lahko nadaljeval tudi svoje strokovno udejstvo-

Kaj takega pa ne bi pričakovali!

Dnevnik La Nación je 10. in 11. aprila objavil poročilo o (ne)uspešnosti argentinske osnovne šole in mnenja vzgojeslovnih izvedencev o vzrokih tega dejstva.

Organizacija Pirls, ki deluje v skladu z Mednarodnim združenjem za ocenjevanje vzgojnega delovanja (IEA) je namreč pred kratkim objavila izsledke iz 35 držav o poučevanju branja (alfabetizaciji) in o razumevanju tega, kar se bere. Med temi 35 državami sta tudi Argentina in Slovenija. Argentina je na zelo nizkem mestu, in sicer na 31, ker so učenci 4. razreda zaslužili samo 420 točk. Največ jih ima Švedska (561), za Argentino so pa Iran (414), Kuvajt (396), Maroko (350) in Belice (327).

Toda Slovenija je na 24. mestu s 502 točkama, samo dve točki nad povprečjem! Pred RS so, npr. Bolgarija (550 točk), Letonska (545), Litvanija (543), Madžarska (543), Češka (537), Slovaška (528), Romunija (512)...

Argentinski vzgojeslovni izvedenci sodijo, da je glavni vzrok manjše število šolskih ur, ki jih je samo 765, vključno odmore in jedi, medtem ko imajo države, ki zavzemajo prva mesta: 1085 ur v Švici, 1000 na Nizozemskem, 958 v ZDA, 832 v Belgiji.

Drug vzrok bi bil dejstvo, da celo učitelji ne berejo: 73,9% gleda televizijo in samo 40% bere (ne vsak dan) dnevnike. Toda to je samo odraz tistega, kar se dogaja v Argentini na sploh: ena tretjina oseb nad 20 leti ne bere ničesar, toda odstotek teh oseb se zviša na 70 pri ljudeh z manjšimi dohodki. Nekateri sodijo, da se je šola spremenila v nekoliko poučevalno ustanovo za čuvanje otrok; a ta ustanova je zmeraj manj poučevalna in celo zmeraj manj pazi na otroke

Seveda človek izsledkom Pirsia ne zaupa popolnoma, ker je Anglija na 3. mestu (553 točk), predvsem pa zato, ker je ZDA na 9. (542).

Toda vse ni iz trte zvito! Če bi bila Slovenija kje med prvimi desetimi, bi se človek nekako zadovoljil in bi dejal, da to odgovarja narodu, ki že v 19. stoletju skoraj ni imel oseb, ki ne bi znale brati in tudi razumevati tisto, kar so brale. Rekeli bi tudi, da to bolj odgovarja dejstvu, da se je nekaj v Sloveniji izdajalo veliko knjig in tudi precej bralo, tako da smo imeli Slovenci v tem celo neke vrste prvenstvo!

Zdaj pa smo padli tako nizko, če so številke resnične! Ali so? Pred meseci smo brali podobno poročilo, kjer smo pa bili Slovenci na tretjem mestu v razumevanju tekstov. To bi bolj odgovarjalo našemu poznanju stvarnosti. Slovenska oblast pa mora paziti, da na tem mestu tudi ostanemo!

vanje - predvsem v okviru SKA - najprej kot podpredsednik in od 1969-1979 kot predsednik SKA. V času njegovega predsedništva je SKA izdala 40 enot in pri številnih med njimi je bil T. Debeljak glavni avtor - izdaje Franceta Balantiča, Ivana Dolenca, Narteja Velikonje, Karla Mauerja. Ob tem pa je napisal tudi veliko število leposlovnih prispevkov v različne zdomske časopise in revije. Čeprav je bil vseskozi nekako omejen in vezan na argentinsko kulturno dogajanje, je vseskozi pozorno spremljal tudi dogajanje v Sloveniji - seveda v okviru takratnih možnosti. Časopisi in knjige iz Slovenije so v Argentino prihajale z večjo časovno zamudo, ni bilo televizije in računalniških povezav, ljudje niso tako pogosto potovali preko oceana kot danes - toda vezi z domovino so vendarle bile! In to morda celo bolj trdne in od srca, kot danes. Prav dr. T. Debeljak je bil eden od tistih, ki si je tudi sam zelo prizadeval, da bi bilo med zdomstvom in matično domovino čim več kulturnih stikov. Predvsem je bila opazna njegova skrb za prisotnost zdomskega leposlovja v Narodni in univerzitetni knjižnici (NUK), ki jo je smatral za „kulturni hram vseh Slovencev“ - prav on je bil eden od tistih, ki je vse izdaje svojih knjig pošiljal v NUK, kot obvezni izvod. Nekatero njegove knjige imajo tudi njegov podpis.

Ves čas svojega begunstva in zdomstva je dr. T. Debeljak ohranjal stike s številnimi znanci v Sloveniji, o čemer nam zgovorno priča njegova ohranjena literarna zapuščina, ki jo skrbno čuvata njegova otroka Tine Debeljak ml. in Metka Debeljak-Vombergar. Morda bo nekoč NUK, oz. Rokopisna zbirka te knjižnice doživela to čast, da bo njegova literarna zapuščina našla svoje častno mesto v tej zbirki in se pridružila slavnim imenom naše preteklosti - Trubarju, Valvasorju, Prešernu, Vodniku, Linhartu, Kosovelu in tisočim drugim - oz. da se bo njegovo „delo“ povrnilo tja, od koder je bilo tako nasilno iztrgano leta 1945.

NUK se bo dr. Tinetu Debeljaku zahvalila za njegovo požrtvovalno skrb za slovensko besedo in knjigo, v mesecu septembru 2003 s pregledno razstavo njegovega dela.

ŠE DRUGO POROČILO IVANA VOMBERGARJA

V sredo sem bil na predavanju v Slovanski knjižnici. Bilo je okoli 30 ljudi. Argentinci, sorodniki, iz Loke so prišli direktor Loškega muzeja, voditeljica tamkajšnje knjižnice, pomočnik župana za družbene dejavnosti, neki pisatelj iz PEN kluba in še nekaj drugih.

GOSPODARSKI VESTNIK

Slovenske-latinskoameriške trgovske zbornice

Nova realnost poslovanja

Pred dvanajstimi leti je po osamosvojitvi Slovenije med nami nastalo društvo, v katerem so se slovenski podjetniki ki živijo v Argentini zavezali v delo trgovske izmenjave med obema državama. Delovanje v preteklih letih je bilo raznoliko in je slonelo bolj na pospeševanju medsebojnega spoznavanja kot konkretnega poslovanja. Obiskalo nas je kar lepo število trgovskih delegacij in slovenskih podjetnikov, ki so na južnem delu sveta iskali nova obzorja. Argentina je bila tedaj odprta vsakršnemu uvozu in valutna razlika je bila ugodna tudi za Slovenijo.

Kriza zadnjih let je prizadela argentinska podjetja pa tudi delovanje Zbornice. Sedaj, ko se je položaj vsaj delno uravnovesil, se vodstvo pripravlja na obnovo svojih naporov. A stoji tudi pred novo realnostjo. Sorazmerje argentinske valute napram dolarju in evru pospešuje argentinski izvoz bolj kot uvoz. A tudi na tem področju se lahko mnogo naredi za obojestransko trgovsko izmenjavo. Treba je presoditi novo stanje in najti odgovor spremenjeni stvarnosti.

A tudi v Sloveniji položaj ni enak. Skorajšen vstop v Evropsko unijo bo temeljito spremenil dane pogoje. S strani slovenskega podjetništva je opaziti skrb v zvezi s to spremembo. Eden izmed izrazov te skrbi je gotovo Slovenski poslovni teden, ciklus predavanj, okroglih miz in debat, ki jih pod naslovom „Evropska unija - nova realnost poslovanja“ od 5. do 8. maja

organizira Gospodarska zbornica Slovenije.

Namen seminarja je, da bi slovenska podjetja čimbolj seznanili s spremembami, ki bodo nastale z vstopom v EU. Teden GZS pripravlja v sodelovanju z Ministrstvom za gospodarstvo RS in bo vseboval vse, kar poslovneža zanima in kar mora vedeti o bodočih pogojih poslovanja Slovenije z državami, ki niso vključene v EU.

Zaradi obširnosti teme so seminar razdelili v štiri vsebinsko zaključene dneve, v katerih bodo najbolj ugledni strokovnjaki iz različnih področij predstavili tako svoj pogled na novo realnost poslovanja za slovenska podjetja kot tudi konkretne spremembe, ki bodo nastopile po vključitvi.

Kot zanimivost navedemo posamezne teme, ki bodo predstavljene na tem ciklusu: „EU - nova realnost poslovanja za slovenska podjetja. Novosti v mednarodnem poslovanju po vstopu v EU“; „Slovenski tradicionalni trg (jugovzhodna Evropa in Rusija) v okviru zunanjetrgovske politike EU: priložnost ali past?“, „Izvenevropski trgi, nove poslovne priložnosti po vstopu v EU“, področje kjer bo posebej analizirana tudi možnost izmenjave z južnoameriški državami; ter vprašanje, „Ali je Slovenija pripravljena na izzive globalizacije?“

Tako o delovanju naše Zbornice, kot o gospodarskem položaju v Argentini in o premikih na slovenskem trgu bomo v prihodnje vestno poročali na teh straneh.

-e.-t.

Trst proti ukinitvi Urada

Svet slovenskih organizacij iz Trsta je predsedniku slovenske vlade Antonu Ropu pisal v zvezi z reorganizacijo slovenskih vladnih služb, ker so vznemirjeni zaradi govoric, ki napovedujejo oslabitev ali celo ukinitve urada za Slovence v zamejstvu in po svetu. Pri SSO menijo, da omenjeni urad nikakor ni izčrpal svojih nalog in bi

moral spričo nove mednarodne stvarnosti še okrepiti svojo strukturo.

Z vstopom Slovenije v EU bodo z odpravo državnih meja odprte vse večje možnosti tujih posegov v slovenskem prostoru, kar bo gotovo povečalo pretok ljudi, idej in sredstev prek meje, a bi lahko to tudi ogrozilo slovensko narodno identiteto.

Na koncu je bil še čas za vprašanja in debata o nujni rehabilitaciji v PEN klubu ter o postavitvi spomenika v Loki.

V dvorani so bile razstavljene knjige Poljub, Črna maša, nova izdaja Martina Fierra, Čolnar iz daljav in nekaj prevodov in knjig s spremno besedo.

Ogrin je govoril o skupini Križ na gori (Debeljak, Vodnik, Kocbek) ter o vključitvi Debeljaka v Dom in svet, o njegovih prispevkih do vojne (vseh je okoli 1100 naslovov), nato je govoril o njegovem prizadevanju za kvaliteto ter o njegovi širini duha. Govoril je še o njegovem vodenju SKA in o njegovih kritikah knjig. Izzvenelo je zelo pozitivno.

Simčič je govoril bolj o svojih spominih, kako ga je Debeljak spodbujal k pisanju in uvajal v raznih literarnih krogih in dejavnostih, o njegovi pomoči, ko je bil Simčič pri SKA, o njegovi zaslugi pri Balantiču itd.

NOVICE IZ SLOVENIJE**RUPEL NA ZATOŽNI KLOPI**

Urad za preprečevanje korupcije je 17. aprila dostavil uradu generalne državne tožilke Zdenke Cerar pisno sporočilo, v katerem izraža sum, da je minister za zunanje zadeve Dimitrij Rupel storil kaznivo dejanje zlorabe uradnega položaja ali uradnih pravic, ko je podpisal sporazum (kot predavatelj) z zasebno Pravno fakulteto in diplomatsko akademijo, ki se ustanavlja v Portorožu. Na njej naj bi ravno visoki funkcionarji zunanjega ministrstva predavali (in zaradi tega seveda dobivali honorarje), obenem pa odločali o denarju, ki ga bi ta privatna ustanova dobivala. Vrhovno državno tožilstvo je primer odstopilo Okrožnemu državnemu tožilstvu v Ljubljani z ugotovitvijo, da obstajajo razlogi za sum, da je Rupel storil kaznivo dejanje po 1. odstavku 261. člena kazenskega zakonika. Omenjeni član sicer določa, da se z zaporom do enega leta kaznuje uradna oseba, ki z namenom, da bi sebi ali komu drugemu pridobila kakšno nepremoženjsko korist ali da bi komu prizadejala škodo, izrabi svoje uradni položaj ali prestopi meje uradnih pravic ali ne opravi uradne dolžnosti. Minister Rupel je na časnikarski konferenci poročanje medijev zavrnil kot neresnične, neosnovane in brez primere. Pisanje časopisov je po njegovih besedah namenjeno njegovi osebni in politični diskreditaciji.

NOVA BARVA KAMELEONA?

V javnosti so se v zadnjem času pojavila ugibanja o ustanovitvi nove stranke na levi, pri čemer je bil večkrat omenjen tudi Mladi forum (MF) ZLSD, (naslednice Partije), kar je njegov predsednik Luka Juri na časnikarski konferenci zanikal. Juri je pojasnil, da imajo v MF drugačna stališča predvsem glede zunanje in socialne politike, medtem ko se glede odnosa do Evropske zveze od stranke ne razlikujejo. ZLSD si po Jurijevih besedah premalo prizadeva, da bi imela Slovenija „kredibilno in spoštovano“ zunanjo politiko, kot primer pa je navedel odnos vlade do ZDA, vojne v Iraku in članstva v zvezi NATO.

SLOVENC I IN ŠPORT**MARATONSKI BRON HELENI**

Evropska prvakinja v krosu Helena Javornik je na maratONU v Hamburgu zasedla tretje mesto in s časom 2:28:13 za tri sekunde popravila državni rekord, ki ga je dosegla 14. novembra leta 2002 v Firencah. S tem časom je izpolnila normo A za nastop na svetovnem prvenstvu, ki bo letos avgusta v Parizu in olimpijske igre v Atenah leta 2004. Zmagala je Kenijka Helen Kimutai (2:25:53) pred Etiopijko Shitayu Gemeche (2:27:12).

Tržaška nagrada vstajenje

Prejemnik literarne nagrade vstajenje za leto 2002 je koroški pisatelj **Jože Blajs** za roman *Na konici jezika*.

Tako se je po pregledu 24 del z letnico 2002 odločila komisija. Nagrado bodo slovesno podelili v ponedeljek, 5. maja v Peterlinovi dvorani v Trstu. To bo že 40. podelitev nagrade, ki je bila ustanovljena leta 1963 in je namenjena zamejskim in zdomskim ustvarjalcem.

Člani komisije so menili, da Blajsov roman preseneča s svojo jezikovno in slogovno pisavo. Gre za grenko podobo, skoraj identikit človeka na pragu zrelih let in obenem manjšinca, ki se ne more prebiti iz obroča oklepajoče stvarnosti, v katero je potisnjen kot pripadnik neke utesnjujoče skupnosti. Avtor je znal suvereno zajeti to moreče občutje, pri tem pa ostal pozoren na vrednote, preko katerih najdeva pot iz mrtvila. To so družina, narodnost, spomin, sanje, ljubezen, zlasti pa jezik, ki dobiva svoj simbolni pomen celo v naslovu.

Nagrado vstajenje so 19. septembra 1963 na sedežu Slovenske prosvete v Trstu ustanovili predstavniki za-

mejskih demokratičnih in katoliških organizacij, revij, časopisov, Mohorjeve družbe iz Gorice in Celovca na pobudo duhovnika in pesnika Stanka Janežiča.

Nagrada je namenjena zamejskim in zdomskim pesnikom, pisateljem in znanstvenikom, ker ustvarjajo v težjih razmerah kakor v matični domovini, imajo manjši odziv in navadno ne dosežejo nobenega drugega javnega priznanja. Nagrado dobi v letu pred podelitvijo izdano delo, ki izkazuje umetniško vrednost, temelji na vrednotah zahodnoevropske kulture in krščanstva.

Prvih deset let so denar za nagrado zbirali pri slovenskih trgovcih na Tržaškem, od leta 1973 pa ga poklanja Zadruga kraška banka z Opčin pri Trstu.

Nagrado je prejela vrsta priznanih zamejskih in zdomskih avtorjev, kot so književniki Alojz Rebula, Boris Pahor, Zorko Simčič, Igor Škamperle, Miroslav Košuta, Marko Sosič in Janko Mešner, znanstvenik Jože Velikonja, jezikoslovec, etnograf in skladatelj Pavle Merku, skladatelj Ubald Vrabec in drugi.

SLOVENIJA MOJA DEŽELA**Steljanje v parlamentu**

Kmalu po ustanovitvi Kraljevine SHS se je organizirala iz liberalnih vrst Orjuna, to je bila protikomunistična in protiklerikalna organizacija, zelo centralistično usmerjena. Bila je zelo bojovita in izzivaška. Tako so junija leta 1924 prišli izzivat socialistične rudarje v Trbovlje, s katerimi se je pričel pretep in streljanje, kjer je bilo na obeh straneh nekaj mrtvih. Tudi so jo pozneje uporabili kot skupino, ki je razbijala nasprotna zborovanja in napadala vsaj v Sloveniji - SLS.

Centralne vlade v Beogradu niso mogle kaj dosti narediti, ker so se menjavale iz leta v leto. Srbski politiki so skupaj s kraljem delali po balkansko, pod roko - če je bilo težko izvoliti kak zakon, je kralj poslal parlament na počitnice, itd. Slovenci takega ravnanja niso bili vajeni, saj so se vedno v dunajskem parlamentu borili za svoje pravice s parlamentarnimi sredstvi.

Sicer je SLS v skoraj vsako vlado poslala ali Korošca ali koga drugega. Korošec je bil mnenja, da če hoče kaj doseči, mora sodelovati s Srbi in kraljem Aleksandrom kot odločujočimi dejavniki v državi.

A glavni problem - sovražstvo med Hrvati in Srbi, je bil sod smodnika, ki je res kmalu eksplodiral. Srbi so proti Hrvatom postopali centralistično, Hrvati pa

so bojkotirali parlamentarno delo. Aretirani so bili nekaj časa skoraj vsi voditelji HSS.

Tako se je parlament začel leta 1928 s psokvami in obdolževanji, dokler ni 20. junija mlad črnogorski poslanec Puniša Račić potegnil revolver in v parlamentu streljal na Hrvate, kjer je na mestu ubil dva poslanca, smrtno pa je ranil tudi voditelja Hrvatov, Stjepana Radiča, ki je kmalu potem umrl. Kdo je potisnil revolver v njegove roke, še danes ni jasno. Za Hrvate je bil to skoraj napoved vojске. Pričele so se demonstracije in izgredi.

V Beogradu so se trudili, da bi preprečili razbitje države ali notranje boje, zato so novo vlado poverili slovenskemu voditelju Antonu Korošču, ki je tako postal prvi in v stari Jugoslaviji edini ministrski predsednik. 27. julija je sestavil vlado, sam si je še pridržal notranje ministrstvo. Skušal je pomirjevalno vplivati na obe narodnosti, a je moral decembra odstopiti.

V Beogradu je postalo jasno, da nobena parlamentarna rešitev ne more več zagotoviti narodne in državne enotnosti. Zato je 6. januarja leta 1929 kralj Aleksander razglasil svojo diktaturo, razveljavil vidovdanske ustavo, razpustil parlament in stranke z verskim ali „plemenskimi“ značajem.

PISALI SMO PRED 50 LETI**LANUS VILLA ESLOVENA**

Po prizadevanju župnika Janeza Hladnika se je tu ustanovilo društvo „Sociedad de fomento Villa Eslovena“, kar bi bilo po našem pojmovanju občinski pododbor. V ta odbor so bili izvoljeni predsednik Ignacij Glinšek, podpredsednik Anton Zajc, 1. tajnik Anton Gorše, 2. tajnik Slavko Reven, 1. blagajnik Anton Gale, 2. blagajnik Jože Čampa, odborniki Jože Rome, Janez Lužovec, Franc Stanovnik, France Jager, Jurij Jereb, Rudolf Rozina, Lojze Levstik in Anton Burja.

Namen te ustanove je gospodarski podvig in napredek naselja na slovenski zemlji. Ugotovili so, da so člani lastniki zemljišča v Villa Eslovena, kot se sedaj ta del imenuje.

Pretekli teden se je odbor tega društva skupaj z župnikom Hladnikom predstavil županu Gayolu. Ta nam je zagotovil, da bomo v najkrajšem času dobili luč. Razveselil nas je tudi z novico, da so te dni pričeli z deli za betoniranje ceste, ki pelje 300 m od Slovenske vasi.

SLOVENSKO PLANINSKO DRUŠTVO

priredi svoj

V. DRUŽABNI VEČER S PLESOM

v soboto, dne 23. maja ob 20. uri v dvorani restavracije „Dekleva“
Jorge Newberry - Chacarita

ESLOVENIA, MI TIERRA**Ilirismo**

Ya en los tiempos del despertar nacionalista estaba presente en los pueblos eslavos de Austria una idea que los unificaba. Era la certeza del poder que radicaba en la supremacía numérica de los eslavos y la necesidad de aunar los esfuerzos para llegar a buen puerto. Hay que recordar que en Austria residían los checos, los eslovacos, los eslovenos, los croatas, una pequeña cantidad de serbios, los ucranianos y los polacos. Muchos de ellos pensaban que el único camino era la unificación, aunque más no fuera temporal, de los emprendimientos políticos. Otros eran partidarios de la unión en el ámbito cultural. En ese entonces surgió en la tierra de los checos la teoría de Kollar que hacía referencia a cuatro grandes naciones eslavas: la rusa, la polaca, la checa y la iliria. (Los ilirios vivieron en nuestro territorio antes de la llegada de los romanos). Los pueblos eslavos más pequeños deberían prescindir de sus individualidades y de su lengua escrita.

De acuerdo con esta teoría todos los eslavos del sur, desde Beljak hasta la frontera albana, formaban parte de una sola nación y tenían un único idioma. Los croatas sí dejaron de lado su lengua escrita, la kajkavščina, (el dialecto de Zagreb) y tomaron como propia la štokavščina que está más emparentada con el serbio.

Entre los eslovenos fue Stanko Vraz, un poeta, el principal defensor de esta idea. Llegó a integrar el círculo cultural croata.

Prešeren fue uno de los que combatió con mayor fuerza el ilirismo. Estaba convencido de que esta idea traía consigo la aniquilación del pueblo esloveno. No se oponía a la cooperación entre los distintos pueblos eslavos, pero no permitía que desapareciera el idioma esloveno. Prešeren y el sano juicio de la gente sencilla fueron los que obtuvieron el triunfo. Lo único que consiguió el ilirismo fue la incorporación del alfabeto llamado gajica. La idea de una única nación que englobara a los eslavos del sur iba reapareciendo, principalmente en la época de la primera Yugoslavia. Sin embargo nunca prosperó. Esto se debió, principalmente, a la oposición nacida de los hombres de letras, como por ejemplo, la de Cankar.

Poročilo o izidu razpisa za novo zunanjo opremo revije Meddobje

Na razpis se je prijavilo pet grafičnih oblikovalcev, vsak z dvema vzorcema. Ocenjevalna žirija, katero so sestavljali arh. Marjan Eiletz, arh. Jure Vombergar in dr. Katica Cukjati, je prisodila prvo nagrado (U\$S 100) Andiju Hrovatu, drugo nagrado (U\$S 50) pa Ireni Žužek.

Nagrajeni deli, ostalih osem osnutkov pa tudi druge grafične kreacije prijavljenih oblikovalcev bodo predstavljeni na skupinski razstavi na enem od kulturnih večerov SKA v letošnji sezoni, kar bo pravočasno objavljeno v naših časopisih.

ZAHVALA

Vsem rojakom in sovaščanom se najlepše zahvaljujem za gmotno in moralno podporo in razumevanje, ki ste mi ga tako blagohotno izkazali ob moji nesreči.

Vsem iskren Bog plačaj!

Jager

Slovinci! Slovenke! v nedeljo, 10. maja ste vabljeni vsi brez izjeme na skupno slovensko romanje

V LUJÁN

Nobena nepremagljiva ovira naj nikogar ne zadrži doma! Poleg romarskega vlaka se poslužite vseh možnih prometnih sredstev! 10. maja se zgrnimo prav vsi okrog oltarja naše nebeške Kraljice!

Svobodna Slovenija št. 18, 30. aprila 1953

SVOBODNA SLOVENIJA / ESLOVENIA LIBRE

Fundador: **MILOŠ STARE** / Director: **Valentín B. Debeljak** / Proprietario: **Asociación Civil Eslovenia Unida** / Presidente: **Alojz Rezelj** / Redacción y Administración: **RAMON L. FALCON 4158 - C1407GSR BUENOS AIRES - ARGENTINA** / Telefon: (54-11) 4636-0841 / 4636-2421 (fax) / e-mail: **esloveniau@sinctis.com.ar** / **debeljak@netizen.com.ar**

Glavni urednik: **Tine Debeljak ml.** / Za Društvo ZS: **Alojz Rezelj** / Sodelovali so še: **Tone Mizerit, Gregor Batagelj, Miriam Jereb Batagelj, Ivan Vombergar, Rozina Švent.** / Mediji: **STA, Radio Ognjišče, Družina, Delo.**

Naročnina Svobodne Slovenije: za Argentino \$ 70, pri pošiljanju po pošti pa \$ 95; obmejne države Argentine 110 USA dol.; ostale države Amerike 125 USA dol.; ostale države po svetu 135 USA dol.; vse za pošiljanje z letalsko pošto. Z navadno pošto 85 USA dol. za vse države.

Čeke: v Argentini na ime „Eslovenia Libre“, v inozemstvu (bančne čeke, ne osebne) na ime „Antonio Mizerit“. Oblikovanje in tisk: **TALLERES GRÁFICOS VILKO S.R.L.** / Estados Unidos 425 - C1101AAI Buenos Aires Argentina - Tel.: 4362-7215 - Fax: 4307-1953 - E-mail: **vilko@ciudad.com.ar**

Correo Argentino Suc. 7
FRANQUEO PAGADO
Cuenta Nº 7211
R. Nac. de la Propiedad Intelectual Nº 881153

MALI OGLASI

TURIZEM

Oddajam 2 stanovanja za 3/5 oseb v Villa Catedral - Bariloche. Informacije na Tel.: (02944) 42-4978 / E-Mail: razingerrohar@ciudad.com.ar

Bungali v Bariloche. - Bungali ILIRSKA nudijo 3-sobna stanovanja z vso opremo, vse leto po odlični ceni. Tel. 02944-441814. E-mail: ilirska@bariloche.com.ar

Letalske karte, rezervacija hotelov, najem avtomobilov in izleti po svetu H. Yrigoyen 2742 - San Justo Tel. 4441-1264 / 1265

ADVOKATI

Dr. Vital Aši, Odvetnik Paraná 830, 5.nadstr. - Buenos Aires. Prijave na: Tel./faks: 4798-5153. e-mail: estudioasic@cpacf.org.ar

DOBOVŠEK & asociados - odvjetniki. Zapuščinske zadeve. Somellera 5507, (1439) Buenos Aires. Tel/Fax: 4602-7386. E-mail: jdbovsek@perseus.com.ar

dr. Marjana Poznič - Odvjetnica - Uradna prevajalka za slovenski jezik Lavalle 1290, pis. 402 - Tel. 4382-1148 - 15-4088-5844-mpoznic@sfanet.com.ar

dr. Franc Knavs, dr. Bernard Knavs, dr. Veronika Knavs - odvjetniki - ponedeljek, torek, petek od 16. do 20. - Tucumán 1455 - 9. nadstr. "E" - Capital - Tel. in faks: 4374-7991 in 4476-0320

dr. Lilijana Kožar, odvjetnica; Av. Corrientes 1250, 5º F, Capital. Tokrek in četrtrek od 16. do 19. Tel.: 4382-9216

GOSPODARSTVO

Zavarovanja M. in H. Loboda - Azcuénaga 77 - B1704FOA Ramos Mejía - Bs. As. - Tel./Faks: 4656-3653

VALUTNI TEČAJ
V SLOVENIJI
29. aprila 2003

1 EURO 232,60SIT
1 U\$S dolar 210,73SIT

OBVESTILA

ÈETRTEK, 1. maja:

Mladinski športni turnir v Slovenski vasi.

SOBOTA, 3. maja:

Redni pouk na Srednješolskem tečaju RMB, ob 15. uri v Slovenski hiši.

Jesenski ples v Slomškovem domu.

NEDELJA, 4. maja:

Obletnica v Slovenskem domu v Carapachaju.

Občni zbor v Slomškovem domu v Ramos Mejiji po maši.

Občni zbor v Našem domu v San Justu po maši.

TOREK, 6. maja:

Seja upravnega odbora Zedinjene Slovenije ob 19.30 v Slovenski hiši.

ÈETRTEK, 8. maja:

Redni sestanek Zveze slovenskih mater in žena ob 16.30 v Slovenski hiši.

SOBOTA, 10. maja:

Dan duhovnosti na Srednješolskem tečaju RMB, ob 15. uri v Slovenski hiši.

NEDELJA, 11. maja:

Vseslovensko romanje v Luján.

SOBOTA, 17. maja:

Prireditev Balantičeve šole, v Našem domu v San Justu.

Likovna razstava Irene Žužek. Naša umetnica bo pred argentinsko javnostjo nastopila s samostojno razstavo. Otvoritev bo četrtek, 8. maja ob 19. v razstavnem prostoru Sala Juan B. Alberdi, Centro Cultural General San Martín, Sarmiento 1551, 6. nadstropje. Razstava bo odprta do 31. maja od ponedeljka do petka od 11. do 20. in ob sobotah in nedeljah od 14. do 19. ure.

DAROVALI SO

Za slovensko zavetišče Rožmanov dom sta Veronika in Tatjana Fajfar darovali 200 pesov v spomin na očka. Boga plačaj!

ZEDINJENA SLOVENIJA

išče

uradniško moč

za poldnevni popoldanski urnik.

Bistveno je temeljito obvladanje slovenščine, znanje računalništva in smisel za arhivsko delo. Pise ponudbe s priloženim curriculum vitae sprejemamo do 6. maja v društveni pisarni.

Javnost ima pravico (iz)vedeti

Pogovor z zgodovinarico dr. Jerco Vodušek Starič o evidenci na www.udba.net in iskanju dosjejev

- Kolikšna zna biti verodostojnost evidence, ki jo je Dušan S. Lajovic „shranil“ na internet?

„Presenečena sem bila, ko sem to videla, in kot zgodovinarica obenem vesela. Vedelo se je, da to nekje mora biti, in za malo se mi je zdelo, da se to ne pove. Mislim, da je evidenca bolj kot ne avtentična. Predvidevam, da gre za seznam, ki so ga skrili pred izročitvijo v arhiv. Ministrstvo za notranje zadeve pa je to centralno evidenco še vedno imelo. Mislim, da to niti ni bilo shranjeno pri Sovi in njenih predhodnicah, ker so bile preveč na očeh, da je, skratka, prišlo od drugod. Kolikor mi je uspelo videti, sklepam, da tistega, kar je šlo v arhiv, na tem seznamu ni več.“

V družbi, ki bi prekinitela, naredila rez s sistemom, ki je te stvari počel, (in jasno je, kako jih je počel), pa bi bilo seveda normalno, da se to shrani v arhiv in se s tem ne operira več.“

- Evidenca nadzorovanih, nadzorovanih in ovaduhov je to očitno. Uslužben-

cev, sodelavcev tajne politične policije, SDVja.

„Kolikor vem, kolikor sem videla, je v arhive oddano gradivo do leta 1955. Vse, kar se je dogajalo pozneje, ni oddano.“

- Legalizirana pa očitno nekakšna samovolja Sove in njenih varnostno-obveščevalnih predhodnic pri izročanju v arhivsko hrambo?

„Zgodovinarji sploh nikoli nismo imeli vpogleda v to, kaj vse bi lahko obstajalo. Zdajšnji seznam je dokaz, da določeno število dosjejev obstaja ali da je obstajalo. Da morajo nekje biti. Ali da so vsaj bili, a jih zgodovinarji, arhivisti... nikoli nis(m)o videli.“

- Ve se, da so bile ob zamenjavi sistema številne police prazne, da so novo oblast pričakale počiščene. Javna tajna je bila, da arhivi manjkajo, a celo osamosvojitveno ero nihče v notranjem ministrtvu ni definitivno pojasnil, kaj se je z manjkajočimi arhivi zgodilo, kdo jih je uničil, če jih je, kdo je za to odgovoren. In tudi zahtevalo se to ni dosledno od nikogar.

„V normalni družbi bi vse to moralo v arhive. Saj ni nujno, da se kdaj objavi. Nemci imajo najboljšo metodo: možen je osebni vpogled ali vpogled za potrebe pravosodja. Pri nas, ko je kdo vložil zahtevo za vpogled v osebni dosje, pa je bilo možno dvoje: odgovor, da dosje je v arhivu ali pa da ga ni. Skratka, bistveno vprašanje je, ali za številskimi v zdej na internetu objavljeni evidenci stojijo dosjeji ali pa so bili uničeni.“

- Skratka, če se je individualna prošnja iztekla v ugotovitev, da nekega osebnega dosjeja v arhivu ni, to še zdaleč ni pomenilo, da pa kdaj ni obstajal...

„...Ali pa ga ni bilo zato, ker nekdo noče priznati, da obstaja.“

- Zgodilo se pa ob takim negativnem odgovoru ni nič. Nobenega ugotavljanja, za kaj gre, ni bilo.

„Obstajala je možnost samovolje. Seveda je povsem možno, da je bilo kaj zakurjeno. Če se je to zgodilo, je seveda bilo storjeno kaznivo dejanje.“

- 'Lajovčeva' evidenca torej usmerja tako k arhivi-

ODBOR NAŠEGA DOMA SAN JUSTO

vabi na

OBČNI ZBOR

4. maja 2003 ob 10. uri v Našem Domu.

Vsi člani lepo vabljeni

Restavracija v Sloveniji

išče kuharja

z izkušnjami na področju argentinske kulinarike.

Potrebno je znanje slovenskega ali angleškega jezika.

Informacije na tel.: 4248-7684 v petek, 2. maja, od 8. do 10. ure.

ranemu gradivu kot k dosjajem, za katere bi se zdaj naposled znalo potrditi, da so.

„Tako je. In za zgodovino je odločilnega pomena, da to ne gre v peč!“

- Kako naprej, kaj je bila napaka? Kriminaliziranje Dušana S. Lajovica, ker je storil, kar bi bil moral nekdo drug že zdavnaj? Ker je to upal storiti?

„Opravil je, kar bi bili morali drugi. Kriminalizirati ne gre nikogar, ne Lajovica ne ljudi, ki so na teh seznamih. Iz tega gradiva se bo pisala zgodovina, izluščili se bodo drugi sklepi. Javnost ima pravico vedeti!“

- Kateri drugi bi bili morali to storiti? In zlasti

kdaj že?

„V skladu s civilizacijskimi normami in z zakoni seveda tisti, ki so vodili SDV (Službo državne varnosti, op. ur.), in politično vodstvo, ki se je zavedalo, da dosjeji obstajajo! To se shrani v arhiv. Ne pa da se skrjuje v kriminalno kartoteko, med sezname kaznivih dejanj!“

- Namerno pomeša?!

„Neuradno sem te glavo že nekoč slišala. Da so „pospravili“ med sezname kaznivih dejanj. Preveriti pa seveda ni bilo mogoče. Tudi mislim, da drži, kar je rekel Miha Brejc. Da ga je, ko je prišel v SDV, pričakala počiščena miza.“

- Kako naprej?

„Papirje, ki so za temi

številskimi, je treba poiskati, jih shraniti v arhive. Če gre za žive osebe ali za obveščevalne podatke, jih je za določeno število let po zakonu treba zapreti. Če pa gre za dejanja Udbe, politične policije, ki preganja opozicijo in dela red v državi zunaj svojih pristojnosti, pa se to mora odpreti zgodovinarjem.“

- Kje iskati in kako? Menda ne z novo preiskovalno komisijo?

„Po zakonu je ustvarjalec gradiva po določenem številu let gradivo dolžan oddati Arhivu RS. Naj se Sova in arhiv dogovorita! Ampak ne tako, da bo šlo pol v arhiv, pol pa v peč!“

Vanessa Čokl



„Jaz sem pot in resnica in življenje. Nihče ne pride k Očetu drugače kot po meni. Če ste spoznali mene, boste poznali tudi mojega Očeta“

Janez 14, 6-7

Vsem prijateljem in znancem sporočamo žalostno vest, da je 24. aprila odšla k gospodu naša draga žena, mama, sestra, teta in stara mama

Ivanka Golob roj. Remec

Zahvaljujemo se vsem, ki ste nas spremljali ob tej težki uri. Posebna zahvala čast. dr. Juretu Rodetu in p. Alojziju Kukoviču za darovano pogrebno sv. mašo.

Žalujoci:

mož Polde

hčerke: Kristina, Anka in Zofi

sinovi: Polde, Janez in Andrej

sestra: Mici

zeti: Jože, Peter in Boštjan

snaha: Nevenka, Janika in Marta

nečakinji: Mariči z družino in Helena

vnuki: Cici, Kristina, Gabrijel, Tomaž, Adrijana, Romi,

Saši, Martina, Niko, Maksi, Matjaž, Pavel,

Andrejka, Aleks, Štefi, Miki, Zofija, Matjaž,

Tatjana, Ivan, Ljudmila, Boris in Alenka

pravnik: Santiago

in ostalo sorodstvo.

Argentina, Kanada, Slovenija.



V 88. letu starosti je 2. aprila odšla k Bogu po večno plačilo naša draga mama, babica in prababica, gospa

VALENTINA ČAD roj. KRULC

Žalujoci:

Sinovi - Ivan, diakon Stanko, Štefan, Viktor in Tone z družinami.

Hčere - Olga, Lenčka in Anica z družinami.

Vnuki in pravnuki.

V Sloveniji sestra Genevefa in ostalo sorodstvo.

Rivadavia (Mendoza), Esquel (Chubut), Buenos Aires, Slovenija, ZDA.